

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr. Rafała Jasikowskiego

pt.: *Elektroniczne mapy zagrożeń jako narzędzie poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w dużych aglomeracjach miejskich*

przygotowanej pod kierunkiem naukowym

dr hab. Agaty Tyburskiej

(promotor pomocniczy dr Tomasz Łachacz)

W procesie budowania zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego ważne miejsce zajmuje wymiar bezpieczeństwa społeczności lokalnych uwzględniający działania podejmowane w kierunku przestrzennego i kompleksowego monitoringu współczesnych zagrożeń. Pojawiające się symptomy prawdopodobnych zagrożeń odnoszących się do wymiaru bezpieczeństwa strukturalnego i personalnego są rozproszone oraz niejednokrotnie nieprzewidywalne. Oznacza to konieczność przygotowania lub reorganizacji systemu bezpieczeństwa narodowego, tak aby był on zdolny odpowiednio reagować na sytuacje kryzysowe. Niezwykle istotne pozostaje projektowanie bezpieczeństwa państwa w zakresie ochrony ludności przed działaniami, które godzą w życie i zdrowie ludzi lub porządek publiczny, normy i obyczaje społeczne czy też w instytucje publiczne – co określane jest mianem bezpieczeństwa publicznego oraz próby określenia użyteczności teorii bezpieczeństwa państwa w aspekcie zapewniania tego bezpieczeństwa poprzez planowanie i realizację działań służących osiągnięciu przyszłych, pożądanych stanów rzeczy.

Powszechność działań różnych organów i instytucji administracji publicznej państwa powinna wiązać się ze spełnieniem następujących warunków: kompletności, efektywności, innowacyjności, spójności, odporności na zagrożenia, skuteczności, wykonalności legalizmu oraz akceptowalności. Problematyki tej dotyczy niniejszy doktorat, skoncentrowany na istotnych wymiarach związanych z bezpieczeństwem publicznym, a mianowicie na kształtowaniu bezpiecznych przestrzeni oraz na działaniach profilaktycznych. Problematyka ta jest częstym tematem ukazujących się

publikacji naukowych i popularnonaukowych. Poziom tych prac jest zróżnicowany. Nie wszystkie obszary zbadane zostały z taką samą skrupulatnością. Jednym ze słabiej poznanych problemów jest kwestia elektronicznych map zagrożeń jako narzędzia poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w dużych aglomeracjach miejskich.

Niestabilności społeczne w szczególny sposób dotyczą przede wszystkim dużych aglomeracji miejskich. Zapewnienie pożądanego poziomu bezpieczeństwa strukturalnego i personalnego wymaga inicjowania działań oraz wdrażania rozwiązań skutkujących eliminowaniem zagrożeń lub przynajmniej ograniczaniem zakresu ich oddziaływania. Ważne miejsce w tym procesie przynależy elektronicznym narzędziom służącym poprawie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zamysł przeanalizowania tego problemu przez Pana mgr. Rafała Jasikowskiego uznać należy więc za uzasadniony.

Zaproponowane w dysertacji ujęcie problemowe umożliwia wyciągnięcie interesujących wniosków dotyczących zagrożeń związanych z problematyką bezpieczeństwa i porządku publicznego, zarówno w odniesieniu do obowiązujących przepisów, jak i całego zakresu zadaniowego. Rozprawa doktorska ma konstrukcję problemową, co pozwala na bardziej przejrzyste ukazanie podjętej tematyki. Składa się ona ze wstępu, siedmiu rozdziałów oraz zakończenia. Uzupełniają ją tabele, schematy, wykresy oraz załączniki pozwalające lepiej udokumentować treści zawarte w poszczególnych rozdziałach.

W rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Założenia badawcze* zaprezentowana została struktura pracy. Sformułowano cel badań, którym stało się wskazanie kierunków modyfikacji narzędzia, jakim jest *Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa*, pozwalających na zwiększenie bezpieczeństwa osób i zapewnienia porządku publicznego na obszarze dużych aglomeracji miejskich w Polsce. Zmieniający się charakter zagrożeń wymaga nieustannego i systematycznego doskonalenia tego narzędzia. Zdefiniowany został główny problem badawczy, który zawiera się w pytaniu: *W jakim zakresie zagraniczne doświadczenia i dobre praktyki dotyczące wykorzystania elektronicznych map zagrożeń w dużych aglomeracjach miejskich można zaimplementować do zoptymalizowania narzędzia, jakim jest funkcjonująca w Polsce Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa?*

By znaleźć odpowiedź na tak zdefiniowany problem Autor sformułował kilka problemów szczegółowych, a mianowicie:

- *Jakie są główne zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego w dużych aglomeracjach miejskich, takich jak: miasto stołeczne Warszawa, Nowy Jork i Berlin?*
- *Jakie są cechy charakterystyczne i funkcjonalności elektronicznych map zagrożeń działających w Warszawie, Nowym Jorku i Berlinie (podobieństwa i różnice)?*
- *W jaki sposób wykorzystywane są elektroniczne mapy zagrożeń w sytuacji zgłoszenia zdarzenia naruszającego bezpieczeństwo i porządek publiczny na obszarze miasta stołecznego Warszawy, Nowego Jorku i Berlina?*
- *Jakie podmioty partycypują w realizacji zadań wynikających z elektronicznych map zagrożeń w wybranych aglomeracjach miejskich?*
- *Jakie są opinie funkcjonariuszy policji na temat elektronicznych map zagrożeń jako narzędzia komunikacji policji ze społeczeństwem, wykorzystywanego w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w wybranych aglomeracjach miejskich?*
- *Jakie są opinie osób przebywających na terenie wybranych aglomeracji miejskich na temat funkcjonalności i wykorzystania elektronicznych map zagrożeń?*
- *Jakie zmiany należałoby zaprojektować w Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa, aby zoptymalizować to narzędzie w poprawie bezpieczeństwa i porządku publicznego na obszarze dużych aglomeracji miejskich w Polsce?*

Odpowiedzi na problemy szczegółowe znajdują się w poszczególnych rozdziałach. Zdefiniowane problemy badawcze można uznać za poprawne. Wątpliwości nie budzą zastosowane w trakcie realizacji tematu metody badawcze. Na potrzeby dysertacji do przeprowadzenia badań spośród dużych aglomeracji światowych wytypowano Warszawę, Nowy Jork i Berlin, w których funkcjonują elektroniczne narzędzia poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego, to jest: *Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa* w polskiej stolicy, elektroniczne narzędzie *Citizen* w amerykańskiej aglomeracji oraz *Kriminalitätsbelastete Orte in Berlin*.

Rozdział drugi, opatrzony tytułem: *Zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego w dużych aglomeracjach miejskich* stanowi wprowadzenie do zasadniczych rozważań, określonych w problemie badawczym, tworząc dobrą podstawę merytoryczną do realizacji kolejnych rozdziałów. Poświęcony został niebezpieczeństwom występującym w Warszawie, Nowym Jorku i niemieckiej metropolii nad Sprewą. Zagrożenia występujące w tych miastach różnią się od siebie co przekłada się też na ich postrzeganie przez mieszkańców oraz przedstawicieli służb. W przekonaniu np. biorących udział w badaniach funkcjonariuszy policji nowojorskiej poważne zagrożeniem dla bezpieczeństwa publicznego stanowią osoby bezdomne. Należy dodać, że przeciwdziałaniu kryzysowi bezdomności w amerykańskiej metropolii leżącej nad rzeką Hudson ma służyć program *Save Haven*. O programie tym Doktorant wspomina w dysertacji, jednak nie odnosi się w niej do skuteczności tego programu, proszę aby kwestię tę szerzej zaprezentował w czasie obrony rozprawy doktorskiej.

W kolejnym rozdziale zaprezentowane zostały wspomniane już elektroniczne narzędzia działające w wybranych miastach. Problem ten przeanalizowano w wymiarze prawno-instytucjonalnym, a także odnośnie do szaty graficznej narzędzi badawczych oraz rodzaju i charakteru zagrożeń możliwych do zgłoszenia. Analiza dostępnych materiałów przy wykorzystaniu analizy ilościowej i jakościowej pozwoliła na uporządkowanie wiedzy dotyczącej tworzonych map zagrożeń na podstawie zgłoszeń i sygnałów przekazywanych przez społeczeństwo. Jednym z warunków niezbędnych do właściwego funkcjonowania map zagrożeń, na co należy zwrócić uwagę, jest poziom świadomości obywatelskiej.

Zaangażowanie podmiotów w działania na rzecz elektronicznych map zagrożeń funkcjonujących w wybranych aglomeracjach miejskich to tytuł rozdziału czwartego. Scharakteryzowano w nim podmioty realizujące zadania na rzecz elektronicznych narzędzi służących zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego. W rozdziale tym Autor zdiagnozował stan wiedzy funkcjonariuszy Policji z Warszawy, Nowego Jorku i Berlina w kwestii znajomości narzędzi wykorzystywanych do komunikacji ze społeczeństwem. Codzienna rzeczywistość doprowadziła do wykształtowania się dobrych praktyk w przypadku sygnalizowania zagrożeń, co w połączeniu z doświadczeniem służb mundurowych i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo

wewnętrzne pozwala na wdrożenie skutecznych rozwiązań służących poprawie stanu bezpieczeństwa w miastach.

Rozdział piąty: *Udział Policji w sprawnym funkcjonowaniu map zagrożeń w wybranych aglomeracjach miejskich* dotyczy unormowań prawnych oraz zakresu zadaniowego realizowanego przez Policję analizowanych miast, związanego z funkcjonowaniem elektronicznych narzędzi służących poprawie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Duże skupiska ludności, a także migracje ludności powodują, że duże aglomeracje miejskie w sposób szczególny narażone są na dezintegracyjne i destrukcyjne oddziaływania. Istotne znaczenie z tego punktu widzenia mają przedsięwzięcia mające na celu aktywizowanie podmiotów bezpieczeństwa oraz społeczeństwa (reakcja społeczna na zaobserwowane niebezpieczeństwo). Mapy zagrożeń stają się jedną z dostępnych i efektywnych form dialogu na linii Policja – społeczeństwo.

W przedostatnim rozdziale omówione zostały wyniki badań sondażowych przeprowadzonych wśród funkcjonariuszy Policji, mieszkańców oraz osób czasowo przebywających na terenie wybranych aglomeracji odnośnie do roli elektronicznych narzędzi w procesie budowania właściwego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zaprezentowane zostały opinie badanych na temat skuteczności zastosowanych narzędzi w ograniczeniu zachowań destrukcyjnych i aspołecznych na obszarze badawczym. Z przeprowadzonych badań wynikają też propozycje dotyczące kierunku rozwoju elektronicznych map zagrożeń, a także ich promocji w społeczeństwie, poprzez odpowiednie programy edukacyjne czy reklamowanie punktów dostępu do korzystania ze wspomnianego narzędzia.

W rozdziale ostatnim zaprezentowane zostały wyniki badań. Doktorant zaprezentował w nim autorską koncepcję kierunków modyfikacji funkcjonującej w Polsce *Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa*, włącznie ze zmianą nazwy tego projektu na *Bezpieczny mieszkaniec*. Przedstawione zostały rozwiązania odnoszące się do unormowań prawnych (propozycja wprowadzenia zmian do głównych filarów prawnych stanowiących podstawę funkcjonowania mapy zagrożeń), czy też optymalizacji rozwiązań funkcjonalnych (wykorzystanie metody IDEALS Geralda Nadlera do przeprowadzenia optymalizacji struktur *Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa*), a

także organizacyjno-strukturalnych (powoływanie w jednostkach Policji zespołów odpowiedzialnych za weryfikację sygnalizowanych zgłoszeń w czasie rzeczywistym). Zaproponowane zostały modyfikacje dotychczasowych ścieżek edukacyjnych umożliwiających wykorzystanie map zagrożeń przez szersze grono potencjalnych użytkowników. W zakresie rozważań Doktoranta znalazły się także kwestie związane z obszarami odpowiedzialności podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz elektronicznych narzędzi służących poprawie bezpieczeństwa publicznego, a także możliwe interakcje społeczne w zakresie proponowanych rozwiązań.

Uzyskane wyniki badań potwierdziły, że w przypadku wystąpienia zagrożenia istotnym pozostaje jego ujawnienie, przekazanie informacji o jego zagrożeniu oraz skierowanie odpowiednich sił i środków umożliwiających podjęcie czynności na miejscu zdarzenia. Elektroniczna mapa zagrożeń, której efektywność w znacznym stopniu zależy od sprawnie działających kanałów komunikacji społecznej w znacznym stopniu pozwala na zoptymalizowanie realizowanego w takich przypadkach algorytmu działań podmiotów bezpieczeństwa. Przeprowadzone badania pozwoliły też na zidentyfikowanie aktualnej dynamiki przestępczości. Z punktu widzenia przyjętego problemu badawczego ważnym pozostaje wpływ procesów migracyjnych zachodzących w Europie na poziom przestępczości poddanej badaniom aglomeracji warszawskiej i berlińskiej. Kwestie te co prawda można odnaleźć na kartach doktoratu ale są one rozproszone, dlatego proszę, aby Doktorant do tego zagadnienia odniósł się w czasie obrony rozprawy doktorskiej.

W zakończeniu dysertacji zamieszczone zostały wnioski wynikające z poszczególnych rozdziałów zawierające rekomendacje, które mogłyby być implikowane w obszarze bezpieczeństwa publicznego. Dotyczą one kierunków i możliwości wykorzystania oraz systematycznego doskonalenia elektronicznych narzędzi w celu zapewnienia pożądanego stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz zmian w zakresie stosowanych narzędzi w procesie komunikowania na linii Policja – społeczeństwo.

W toku badań wykorzystane zostały teoretyczne oraz empiryczne metody badawcze odpowiadające przedmiotowi badań. Ich zastosowanie pozwoliło na uzyskanie poszukiwanych odpowiedzi na problemy badawcze. Dociekania Autora

opierają się na literaturze przedmiotu oraz materiałach źródłowych odpowiadających potrzebom realizacji problemu badawczego. Ciekawe wnioski płyną z przeprowadzonych badań ankietowych oraz wywiadów eksperckich.

Praca zawiera wszystkie najważniejsze elementy merytoryczne poprawnych odpowiedzi na postawione przez mgr. Rafała Jasikowskiego pytania badawcze. Główną konstrukcją nośną realizacji tych odpowiedzi stanowią trzy ostatnie rozdziały, które przesądzają o wartości autentycznego dorobku naukowego zawartego w recenzowanej dysertacji. Rafał Jasikowski w pracy doktorskiej zawarł najważniejsze wyniki swoich dociekań, które stanowią w sumie zwięzłą narrację dotyczącą ważnych problemów odnoszących się nie tylko do kwestii zjawiska bezpieczeństwa i porządku publicznego w dużych aglomeracjach miejskich, w sposób szczególny w Warszawie ale bezpieczeństwa publicznego w Polsce in extenso. Autor sumuje dotychczasowy dorobek w tej dziedzinie, a także poszerza go o nowe źródła i ich interpretacje.

Praca, co zasługuje na podkreślenie, napisana została poprawnym językiem, zauważalne są jedynie drobne niedociągnięcia o charakterze redakcyjnym. Dysertacja stanowi interesujący projekt badawczy, a wyniki mogą stanowić inspirację dla osób odpowiedzialnych za zapewnienie właściwego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego w dużych aglomeracjach miejskich. Realizacja projektu wymagała od Autora dużego zasobu wiedzy oraz nakładu pracy w trakcie prowadzonych badań, a także odpowiednio zorganizowanego warsztatu badawczego. Rozprawa prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Wniosek końcowy:

Recenzowana rozprawa doktorska mgr. Rafała Jasikowskiego pod tytułem: *Elektroniczne mapy zagrożeń jako narzędzie poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w dużych aglomeracjach miejskich* jest wynikiem dużego wysiłku badawczego, który przyniósł w rezultacie ciekawe opracowanie określonego w temacie problemu badawczego. Nie ulega przy tym wątpliwości, że praca jest samodzielnym dorobkiem naukowym Autora, który zrealizował założone cele badawcze, wykazując się odpowiednią wiedzą merytoryczną z zakresu problemowego dysertacji. Zawartość

merytoryczna pracy świadczy o opanowaniu przez Autora zarówno warsztatu naukowego, jak i techniki pisania pracy.

Rozprawa doktorska spełnia wymagania stawiane dla naukowych prac kwalifikacyjnych zawartych w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym. Stawiam więc wniosek o dopuszczenie mgr. Rafała Jasikowskiego do kolejnych etapów przewodu doktorskiego.

.....
prof. dr hab. Tomasz KOŚMIDER